

*Об'єднуючи простір і час:
картографічні видання
XIX – поч. XX ст.
з фонду Миколаївської обласної
універсальної наукової бібліотеки*

«Географічні карти – це вікно в історію.»

*Абрахам Ортелій, фламандський
картограф, видавець,
колекціонер (XVI ст.)*

Витоки зародження картографії відносяться до глибокої давнини. Схематичні малюнки розташування ділянок полювання, рибної ловлі, глиняні таблички, папірусні зображення, перші атласи – історичні свідчення розвитку способів картографічного зображення в стародавньому світі. Давньогрецький вчений Клавдій Птолемей створив мову картографії, заклавши основу сучасних карт.

У XVI ст. в Європі відбулася справжня географічна революція: карти були необхідні монархам, мореплавцям, військовим. Швидкий розвиток науки, промисловості та сільського господарства зумовив потребу в тематичних картах.

Отже, еволюція карт наочно відображає періодизацію історії та соціально-економічний розвиток суспільства.

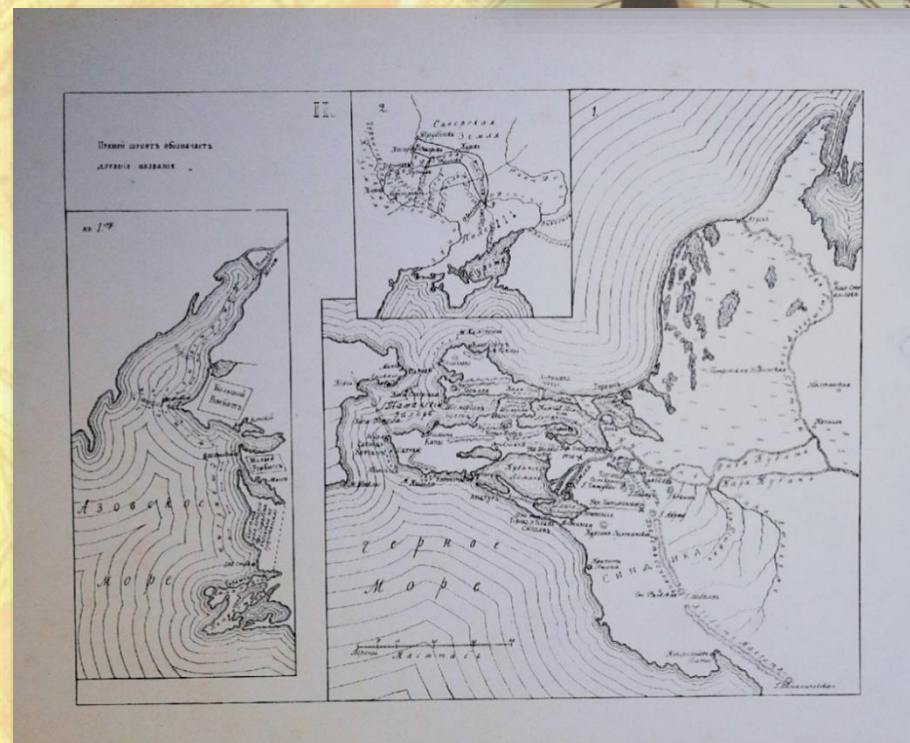
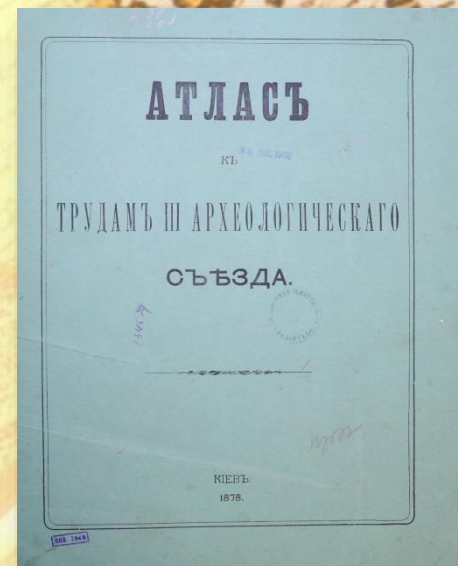
*Представляємо
вашій увазі картографічні видання
різних періодів часу, що допомагають
дослідити як розвиток картографії, так і
різні аспекти розвитку країн світу.*

Атлас к трудам III Археологического съезда. – Киев : Тип. ун-та, 1878. – 1 с., [25] л. : ил., к.

У 1874 р. у Києві проходив III Археологічний з'їзд, що отримав статус міжнародного. За його результатами було видано два томи праць, окремим доповненням до них став «Атлас».

Атлас складається з додатків до рефератів доповідей: 5 планів, 6 чорно-білих карт (Босфора Кіммерійського; місцевостей, що згадувалися у «Слові о полку Ігоревім»; басейна р. Сули; Чернігівського повіту з позначенням городищ та курганів; оточуючої місцевості трьох городищ Козелецького повіту; Болоховської землі), ілюстрацій та зразків малюнків південно-Руського орнаменту.

Атлас острова Крит, 1821-1828. – [Б. м. : б. и.], 1887. – 13 с.

Атлас острова Крит був укладений Іоаннесом Петровим (1849-1922), який народився в Москві, мав грецькі коріння. У 1882 р. переїхав до столиці Греції, де і оселився з родиною.

Автор проявляв активний інтерес до історії Стародавньої Греції, склав спеціальну бібліотеку з низки карт, атласів, таблиць, якими користувався та демонстрував їх під час виступів.

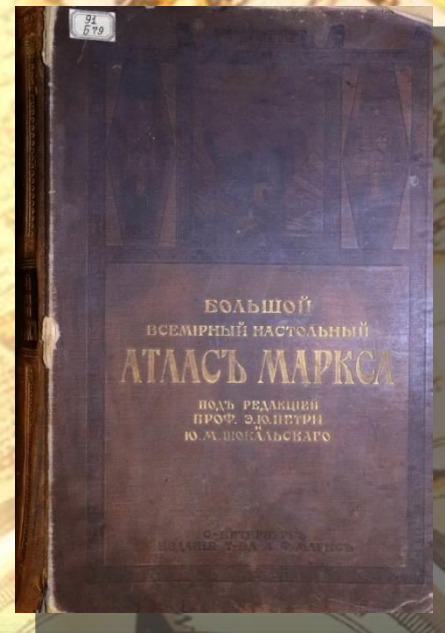
Атлас виданий грецькою мовою, містить карту фауни, 9 кольорових загальногеографічних карт: «Кіссамос», «Селінон», «Сфакія», «Айва», «Апокоронас», «Ретимнон». «Святий Василій. Ретимнонський департамент», «Амаріон», «Милопотамон».

Большой всемирный настольный атлас Маркса : 62 глав. и 160 доп. к. на 55 табл. in folio / начатый под ред. Э. Ю. Петри ; под ред. Ю. М. Шокальского. – 2-е, пересмотр. и доп. изд. 1909 г. – Санкт-Петербург : Изд. т-ва А. Ф. Маркс, 1910. – V, 6, 148 с., 55 л. к.

Атлас, задуманий издавателем А.Ф. Марксом, разрабатывался около 8 лет. Имеет очень большой формат (in folio): 45x31 см. Издание содержит цветные карты (физические, климатические и др.) всей земной шара и подробные физико-политические карты всех частей света отдельно (62 основные и 160 дополнительных карт на 55 таблицах), дополнение с пояснительным текстом до 8 карт по климатологии, алфавитный указатель географических названий.

Атлас стал историческим свидетельством того, как выглядел мир в политическом смысле до Первой мировой войны.

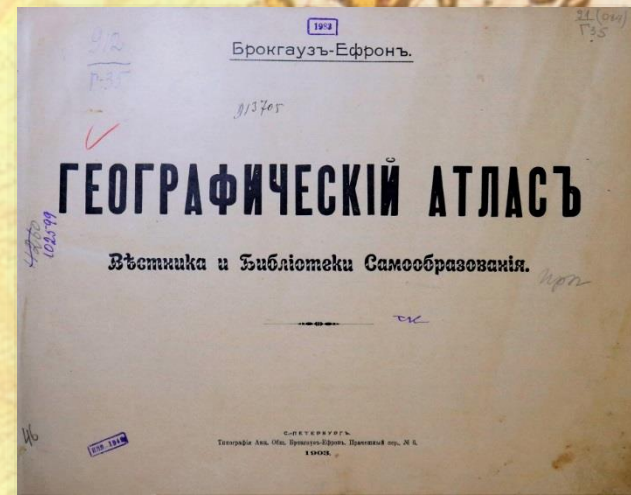

Географический атлас Вестника и библиотеки самообразования. – Санкт-Петербург : Тип. АО Брокгауз-Ефрон, 1903. – 41, [1] с., [32] л. к. – Прил. к «Вестнику и б-ке самообразования».

В атласі представлені 32 кольорові карти частин світу (фізичні, політичні, кліматичні, розподілу племен, колоній та ін.).

Більшість карт були позичені з «Енциклопедичного словника» Брокгауза і Єфрона та відредаговані картографом Л. І. Бородовським. Географічно-статистичні таблиці наприкінці видання виконують функції посібника з географії.

Даний атлас використовувався як довідковий посібник для навчальних закладів та самоосвіти.

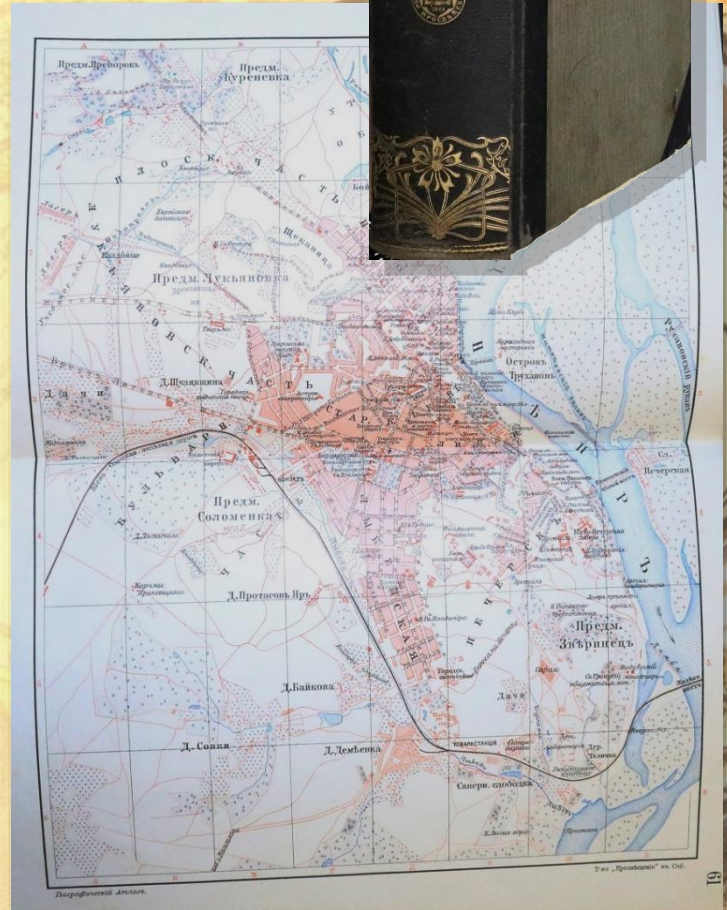
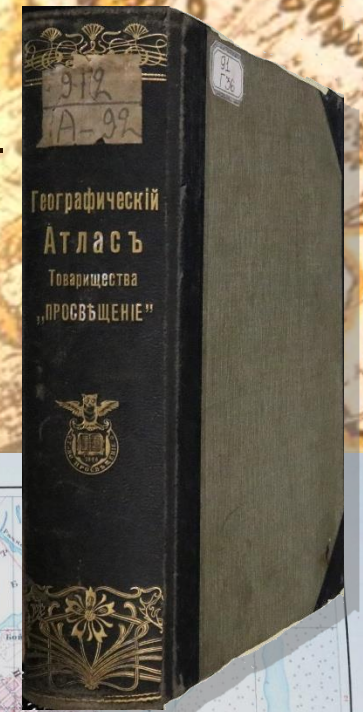

Географический атлас / под ред. С. Н. Никитина. – Санкт-Петербург : Типолитогр. книгоиздательского т-ва «Просвещение», [1904]. – XI, 237 с. : 100 л. к.

Атлас складається з 84 географічних карт континентів (Європа, Азія, Африка, Америка, Австралія) та 16 планів найважливіших міст, доповнюється географічним словником, що налічує близько 100 тис. географічних назв. Більшість карт запозичені з «Атласу» Й. Мейєра та переведені з німецької мови. Всі карти гравіровані та віддруковані у Лейпцигу у видавництві Й. Мейєра «Бібліографічний інститут».

Збірник карт призначений для вчених, ділових людей комерційних, промислових, службових і ін. професій, які за родом діяльності стикаються з географічними назвами, а також для учнів.

Ильин, А. А. Учебный географический атлас полного гимназического курса : 48 карт / А. А. Ильин. – Санкт-Петербург : Изд. картогр. заведения А. Ильина, 1890. – 40 с.

Автор атласу – Ільїн О. А., генерал-лейтенант, картограф (1832-1889). З його ім'ям пов'язані виникнення і розвиток першого приватного «Картографічного закладу». На багатьох міжнародних виставках карти Ільїна отримували нагороди.

Навчальний атлас складається з 48 кольорових географічних карт світу та частин світу окремо (деякі з яких розкладні), та додатку «Подробные карты искусственных водных путей».

Картографічне видання було розраховане на вихователів та учнів.

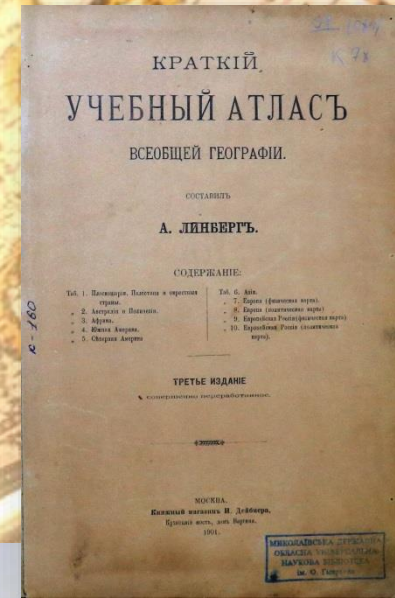

Краткий учебный атлас всеобщей географии / сост. А. Линберг. – 3-е изд., соверш. перераб. – Москва : Кн. маг. И. Дейбнера, 1901. – 9 л. к.

Автор атласу – Лінберг А. Л. (1837-1904), географ, педагог, упорядник підручників географії, атласів, настінних карт, виданих фірмою Брокгауза в Лейпцігу,

Даний атлас складається з 9 кольорових карт, включає як загальногеографічні карти світу і частин світу окремо, так і політичні.

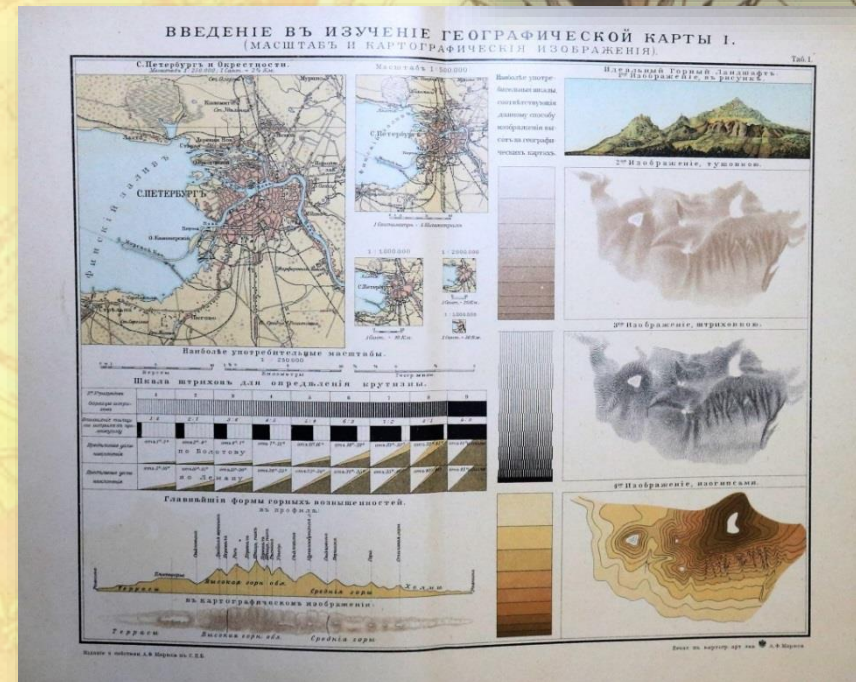
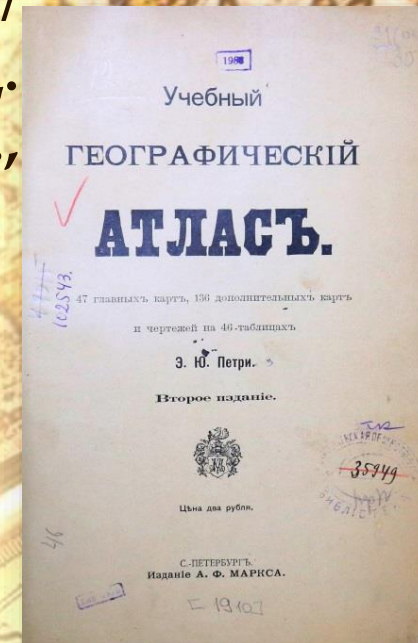
Картографічне видання було розраховане на учнівську аудиторію.

Петри, Э. Ю. Учебный географический атлас / Э. Ю. Петри. – 2-е изд. – Санкт-Петербург : Изд. А. Ф. Маркса. Тип. А. Ф. Маркса, [1910]. – VI, 18 с., [64] л. к.

Видання демонструє географічний і політичний стан світу на початку ХХ століття і складається з 47 карт. Особливу увагу привертають 136 додаткових карт, креслень та графіків, розміщених на головних загальних картах. Картографічне видання розраховане на учнів.

На вивченні «Атласу» Е. Ю. Петрі виросли цілі покоління географів, які працювали на початку ХХ ст. Атлас представляє безперечну цінність для любителів порівняльної географії – карти Східної Європи, Північної Африки, малої Азії і Росії, абсолютно несхожі на сучасні.

**Учебный исторический атлас. В 3 ч. / сост.
Н. Н. Торнау. – Санкт-Петербург : Артист.
заведение А. Ф. Маркса, 1907–1912.**

Автор атласа барон Торнау М. М. (1848-1928) – географ, картограф, укладач навчальних атласів кінця ХІХ - початку ХХ ст. народився у Ризі, здобув освіту за кордоном. У 1891 р. він взяв участь в археологічній експедиції на берег Орхона (Монголія). З цього часу головним напрямком його діяльності стає просвіта в області географії та створення картографічних навчальних посібників.

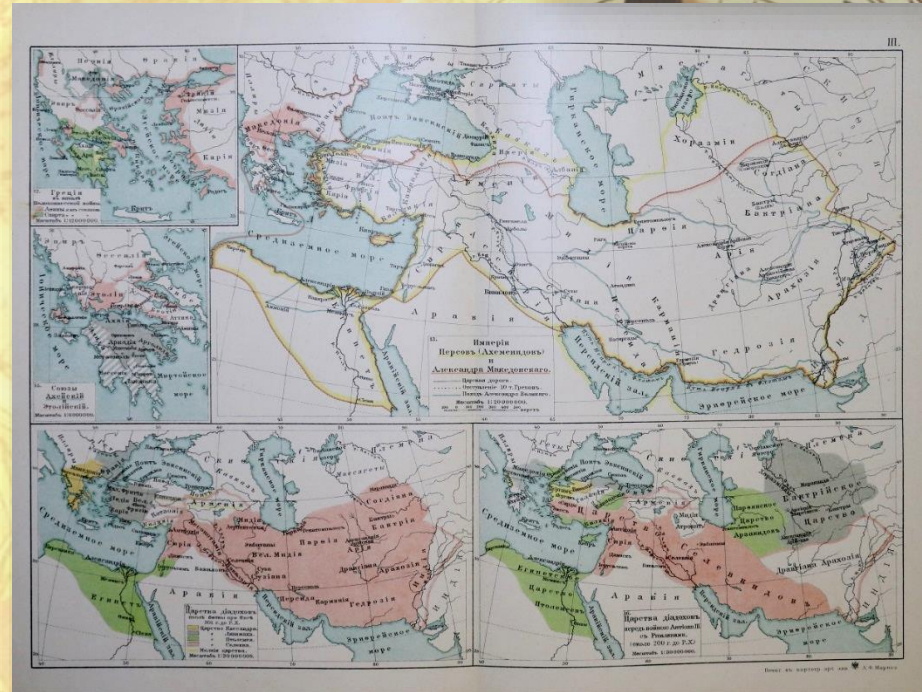
Атлас загальної історії вміщує 77 карт, складається з трьох частин, забезпечений додатками: короткі історико-географічні нотатки (пояснення до таблиць) та алфавітний покажчик географічних назв.

Посібник орієнтований на учнів середніх навчальних закладів.

Учебный исторический атлас. Ч. 1. Древняя история / сост. Н. Н. Торнау. – 7-е изд. – Санкт-Петербург : Артист. заведение А. Ф. Маркса, 1907. – 15 с. : цв. к.

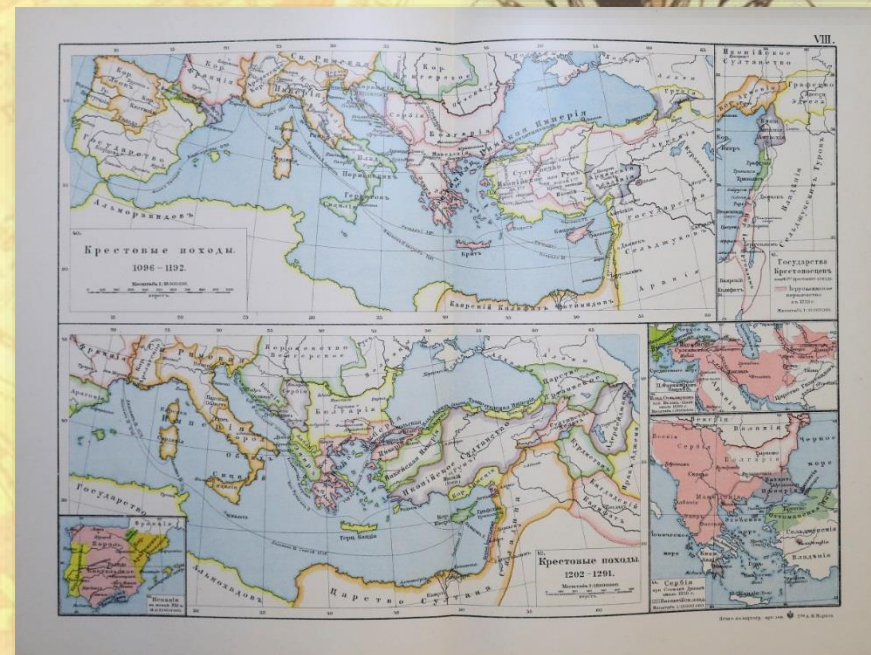
Перша частина навчального атласу – «Давня історія» – розподілена на п'ять окремих листів, що вміщують 25 кольорових карт. Серед них - етнографічна карта давнього світу; Палестина; Передня Азія та Єгипет; Греція; грецькі колонії; імперія Персов та Олександра Македонського; Італія до вторгнення Галлів; Римська Республіка 510-60 до Р. Х.; розростання Римської Імперії; розподіл Римської Імперії на Східну та Західну.

Учебный исторический атлас. Ч. 2. Средняя история / сост. Н. Н. Торнау. – 11-е изд. – Санкт-Петербург : Артист. заведение А.Ф.Маркса, 1912. – 16 с. : цв. к.

Друга частина посібника – «Середня історія» – розподілена на п'ять окремих листів, що вміщують 29 кольорових карт.

Серед них: Європа у 476 р.; Англія у IV ст.; слов'яни на Балканському півострові; Східна Римська імперія 565-927 р.; імперія Карла Великого; розподіл Лотарингії у 870 р.; завоювання Арабів; хрестові походи; Іспанія у кінці XIII ст.; Франція у XII, XIII, XIV та XV ст.; Англія у 2-й половині Середніх віків; Св. Римська Імперія в XV ст.; Південна та Середня Італія у кінці XV ст.

Учебный исторический атлас. Ч. 3. Новая история / сост. Н. Н. Торнау. – 8-е изд. – Санкт-Петербург : Артист. заведение А. Ф. Маркса, 1911. – 12 с. : цв. к.

Третья часть посібника – «Нова історія» – розподілена на чотири окремих листа, що вміщують 23 кольорові карти.

Серед них: відкриття Х. Колумба; Північна і Західна Європа в XV ст.; відкриття і завоювання в XIV, XV, XVI століттях; імперія Карла V; Західна Європа в 1715 р.; театр воїн Фрідріха Великого; Німеччина в кінці XVIII ст.; володіння Франції в Ост-Індії у 1752 р.

«Немає нічого постійного, крім змін.»

***Геракліт, давньогрецький
філософ-досократик***

